

GÖRAN PERSSON ÄR INGEN TONY BLAIR

JONAS HELLMAN

*Meningen med den socialdemokratiska kongressen var att lägga fast en politik för framtiden.
I så fall handlar framtiden om höjda skatter och mer bidrag.*

Inför sin partikongress skickade socialdemokraterna ut ett pressmeddelande. Så här löd de översta raderna:
"Framtidskongressens 350 ombud:

46 procent är kvinnor.

53 procent är medlemmar i LO.

Genomsnittsåldern är 45 år."

På sina senaste kongresser har socialdemokraterna gjort stora ansträngningar för att rensa bort otidsenliga partisymboler. De röda fanorna har blivit färre och själva kongressen omgärdas av allehanda opolitiska kringaktiviteter. Signalen är tydlig: socialdemokraterna vill framstå som ett parti som även "vanligt folk" skall kunna rösta på.

Även ombudens klädstil har förändrats. På kongressen i Sundsvall var det nästan bara Sören Wibe som i ta-

JONAS HELLMAN är redaktör för
Svensk Tidskrift.

larstolen bar den för några år sedan obligatoriska bruna skinnvästen. (När han skulle intervjuas i TV tog han av sig den och ersatte den med en blå kavaj.)

Förändringen följer en internationell trend. Industrisamhällets gamla klassindelning håller på att suddas ut. Det är klart att det även i dag finns stora skillnader mellan olika samhällsgrupper, men den arbetarklass som socialdemokraterna traditionellt sett har företrätt blir allt mindre. Gruppen manliga ursvenska industriarbetare utan akademiska poäng räcker inte längre som väljarbas.

Inte alls representativa

Det är fortfarande långt till att de socialdemokratiska partikongresserna skall bli tillställningar där andra än kommunalråd och LO-ombudsmän känner sig hemma. Men reformeringen av partiets yttre image har ändå kommit betydligt längre än reformeringen av partiets politik.

På en punkt framstår de köns-, or-

ganisations- och ålderskvoterade socialdemokratiska kongressombuden inte alls som representativa: vanliga människor kräver inte att få betala mer i skatt.

Kongressens skattedebatt var en orgie i självplågeri. I sitt inledningstal till kongressen förklarade Göran Persson att de dåliga tiderna nu är förbi, och att det därför finns utrymme för regeringen att lätta på plånboken. Detta synsätt genomsyrade sedan samtliga debatter – utom skattedebatten.

När skatterna skulle diskuteras radade ombuden upp sig för att kräva högre skatter. Populära förslag var att införa båtskatt och beskattning av produktion.

Inför debatten hade skatteminister Thomas Östros presenterat ett förslag som innebär att den tillfälliga värnskatten skall göras om och permanentas. Men knappt ens detta förslag räckte för att dämpa ombudens skattechunger. Eftersom det finns så många angelägna utgiftsförslag borde

fler kunna betala över 50 procent i marginalskatt, var en vanlig uppfattning.

Av 27 talare var det egentligen ingen som förordade ett lägre skatetryck. Det närmsta man kom ett skattesänkingsförslag var att två talare förordade sänkt byggmoms, att en förordade att räntan på barns besparingar inte skall beskattas och att en ville ha lägre skatt på mindre miljöbelastande eldningsolja. (Samtliga dessa förslag avlogs av kongressen.)

Jublande ombud

Flera ombud kritiserade att de så kallade egenavgifterna slår hårt mot hushåll med låga inkomster. Men deras slutsats var inte att skatteuttaget nu har nått gränsen. I stället tyckte de att "höginkomsttagarna" borde betala ännu mer.

När finansminister Erik Åsbrink berättade att småsparare med aktier i företag som flytt från börsens A-lista även fortsättningsvis skall tvingas betala förmögenhetsskatt, jublade ombuden.

Sådan var stämningen.

Thomas Östros sade sig vara stolt över att de socialdemokratiska kongressombuden såg sambandet mellan skatter och offentliga utgifter. Det går inte att kräva stora skattesänkningar, utan att det får effekter på de offentliga utgifterna, hävdade han.

Och det är ju sant. Något som borde bekymra honom är att de socialdemokratiska kongressombuden fortfarande inte ser sambandet mellan skatter och hushållens förmåga till

självförsörjning. Ombuden har heller inte uppsnappat sambandet mellan skatter och företagsamhet.

Detta är två samband som vid det här laget borde vara uppenbara för alla, men som socialdemokraterna på grund av ideologiska låsningar fortfarande inte vill erkänna.

” Små kritiker klipper han till så att de håller tyst. Stora kritiker ger han efter för. Än så länge har det fungerat. Men hur populär kommer han att vara efter en valförlust? ”

Efter socialdemokraternas senaste skattehöjningar har det folkliga motståndet mot högskattepolitiken ökat. En del hävdar till och med att vi i Sverige är på väg att få en skatterevolt. Inför partikongressen var det flera socialdemokrater som gjorde utspel om att skatterna för låginkomsttagare borde sänkas. Deras tanke tycktes vara att möta de borgerliga skattesänkingskraven med egna liknande förslag.

Om kongressen hade öppnat dörren för lägre skatter för låginkomsttagare skulle det ha blivit svårare för de borgerliga partierna att locka väljare. Det skulle också ha legat i linje med den internationella politiska utvecklingen. Att socialdemokraternas traditionella väljarbas – arbetarklassen –

håller på att tyna bort är ju inte den enda förändringen som har skett. En annan och väl så viktig förändring är att politiken håller på att avideologiseras.

Socialism i den gamla bemärkelsen är inte längre gångbar. Nästan alla politiker i västvärlden förordar i dag en mix bestående av marknadsekonomi, demokrati och skattefinansierad välfärdsstat. Den ideologiska diskussionen inskränker sig till att handla om hur mycket det skall vara av de olika komponenterna och hur de praktiska lösningarna skall se ut.

I USA och Storbritannien har vi sett hur Demokraterna respektive Labour har anpassat sig till det nya läget. Den slutsats som de har dragit – och som det råder ganska bred enighet om – är att skatterna för vanliga inkomsttagare bör sänkas. Höga skatter motverkar företagande och leder till högre arbetslöshet.

Parti på fri drift

Traditionalisterna inom de båda partierna hävdar att denna politik strider mot vänsterideologin. Förnyarna hävdar att målet är detsamma som tidigare, men att utvecklingen har gjort att de valt att ändra medlen.

Göran Persson utstrålar inte förnyelse på samma sätt som Bill Clinton och Tony Blair. Någon lär ha sagt att han är rätt person för att leda socialdemokraterna på 1950-talet. Men det är inte bara hans utstrålning som det är fel på. Det blir alltmer uppenbart att han även politiskt sett leder socialdemokraterna i fel riktning.

Eller, rättare sagt, inte leder partiet i någon riktning alls. Socialdemokraterna är ett parti på fri drift.

Den socialdemokratiska partikongressen 1993 var inte heller någon framtidskongress. Men på den kongressen talades det åtminstone om "förnyare". SSUs ordförande Karl-Petter Thorwaldsson och andra yngre ombud argumenterade för att människor bör få större "egenmakt".

Det är möjligt att medelåldern var lägre på kongressen i Sundsvall än på kongressen i Göteborg, men detta märktes i så fall inte i debatten. Det var få yngre uppe i talarstolen. Och när Niklas Nordström eller någon annan väl var uppe, drev de en renodlat traditionalistisk linje.

Av egenmaktdebatten för fyra år sedan syntes inga spår. Karl-Petter Thorwaldsson har blivit informationschef, och som så-

dan kan han inte delta i den offentliga debatten.

Widar Andersson var med på kongressen, men höll en betydligt lägre profil än tidigare. Varken i skattedebatten eller i debatten om företagsklimatet yttrade han sig.

Internpopulism

Mona Sahlin blev omvald till VU utan omröstning, men inte heller hon deltog i någon av ovanstående debatter.

Göran Perssons regering kan kritiseras för att den med löften om ökade offentliga utgifter försöker "köpa" valsegern 1998. Men det handlar inte om en utstuderad och genomtänkt populism. I så fall skulle partiet även ha öppnat dörren för skattesänkningar.

Snarare handlar det om internpopulism – eller med ett annat uttryck ren feighet. Göran Persson är helt enkelt skräckslagen inför tanken att partiet skall peta honom. Denna skräck gör honom helt paralyserad. Han vågar inte ta den strid som krävs för att partiet skall föra en mer ansvarsfull politik. Men han vågar heller inte ta den strid som krävs för att partiet skall kunna konkurrera om nya väljargrupper i valet 1998.

HSB – "Han som bestämmer" – har blivit "Han som blundar" för utvecklingen. Det får gå som det går, med arbetslösheten, med budgetunderskottet och med väljarstödet. Bara det kortsiktigt råder lugn och ro i partiet.

Små kritiker klipper han till så att de håller tyst. Stora kritiker ger han efter för.

Än så länge har det fungerat. Men hur populär kommer han att vara efter en valförlust?

